Lansînd *lozinca întreită* a regenerării *naţionale, politice* şi *sociale* a tuturor românilor : *Patrie, frăţie-libertate !*, Bălcescu se ridică peste stadiul *Dreptate, Frăţie !* al societăţii înfiinţate în 1843, proclamînd scopul suprem al revoluţiei : unitatea naţională.

„Ţinta noastră, domnilor — nota istoricul — nu poate fi alta decît *Unitatea Naţională a Românilor*. Unitate mai întâi în idei şi sentimente, care să aducă apoi cu vremea unitatea politică, care să facă din munteni, din moldoveni, din transilvăneni, din bănăţeni [...] să facă un trup, o naţie românească, un stat de şapte milioane de români. La crearea acestei naţionalităţi, la o reformare socială a românilor, bazate pe sfintele principii ale dreptăţii şi egalităţii, trebuie să ţintească toate silinţele noastre. *Românismul* dar e steagul nostru, sub dînsul trebuie să chemăm pe toţi românii" (p. 47).

Crezînd cu fermitate în forţele vii ale poporului, Bălcescu face un vibrant apel către auditorul generos, invitîndu-l a se pregăti pentru „misia" de a ridica naţia română la viaţă liberă şi demnă, de a o repune în drepturile sale istorice. „Nu pregetaţi, domnilor — încheia el — a vă înzestra mintea cu studii solide, iar mai cu seamă a vă înzestra inima cu convicţii puternice" (p. 42).

Întregul conţinut al discursului, aşa cum, pe drept, se remarcă, „prin structura, sa, prin momentul pe care îl defineşte la 1 ianuarie 1847, constituie un manifest politic, un catehism revoluţionar, o armă ideologică în lupta pentru revendicarea drepturilor sociale şi naţionale ale întregului popor român, în ajunul Anului 1848" (p. 28).

Ediţia pe marginea căreia ne-am formulat observaţiile, care a izbutit, atît de bine, să pună în valoare acest important document — căruia, considerăm noi, ar trebui să i se facă o mai largă publicitate — conturează mai viu personalitatea istoricului şi luptătorului Bălcescu, reprezentînd un binemeritat omagiu.

Gh. Platon

G. ZANE : *Industria din România în a doua jumătate a secolului al XIX-lea (despre stadiile premergătoare industriei mecanizate)*, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti, 1970, 340 p.

Istoricii şi economiştii care au cercetat situaţia industriei din România în cea de a doua jumătate a secolului trecut, preocupîndu-se, cu precădere, de marea industrie, aflată în plin proces de ascensiune, au neglijat, aproape total, celelalte ramuri aparţinînd industriei mici şi mijlocii. Urmărind înlăturarea acestui gol, distinsul economist G. Zane şi-a consacrat prezenta lucrare studierii formelor necapitaliste şi capitaliste din industria premergătoare maşinismului.

Cele cinci părţi ale lucrării — consacrate industriei casnice ţărăneşti, meseriilor şi producţiei de mărfuri simple, cooperaţiei capitaliste simple, manufacturii şi muncii capitaliste la domiciliu, concurenţei producţiei capitaliste de import şi a marii industrii interne — oferă o interesantă şi preţioasă analiză, în principal, a aspectelor economice şi, tangenţial, a consecinţelor sociale, ale fazelor industriale care au constituit platforma pe care s-a edificat la noi industria mecanizată. În cercetarea fazelor amintite, pornindu-se de la definirea lor teoretică şi delimitarea, cît mai precisă, faţă de aspectele economice apropiate ca structură, autorul a urmărit transformările interne specifice fiecărui stadiu, reliefînd declinul sau dezvoltarea acestora, locul pe care îl ocupă în procesul general al producţiei industriale din epocă, raportul dintre ele, repartiţia geografică. Deosebit de interesante sînt constatările privitoare la situaţia cooperaţiei capitaliste simple (partea a III-a) şi a manufacturilor (partea a IV-a), stadii considerate pînă acum ca aproape inexistente în a doua jumătate a secolului trecut. Industria de fabrică nu este tratată în lucrare

decît numai tangenţial şi în limitele concurenţei pe care aceasta — ca şi producţia capitalistă de import — o făcea celorlalte forme industriale.

Plecînd de la constatarea potrivit cărei „caracteristica esenţială a tabloului industrial al celei de a doua jumătăţi al secolului al XIX-lea este eterogenitatea sa" (p. 6), autorul precizează, încă în prima parte a lucrării, că, „din mai multe forme de industrie" care se luptau „pentru a rămîne pe piaţă", „la finele veacului, dacă privim în ansamblu producţia industrială a României, nici una dintre formele industriale: meseriaşul mic, cooperaţia capitalistă simplă, manufactura şi fabrica, nu dispune în toate ramurile de preponderenţă şi cu atît mai puţin de exclusivitate" (p. 43).

Lucrarea este întocmită pe o bază documentară apreciabilă. Pe lîngă informaţiile inedite, autorul a folosit, cu scrupulozitate, o literatură aproape uitată de istorici şi economişti, alcătuită din zeci de broşuri, mici monografii, articole de presă, rapoarte şi dări de seamă etc. Nu au fost neglijate nici lucrările publicate în ultimele două decenii. Deosebit de preţioasă este bibliografia selectivă de la sfîrşitul lucrării, cuprinzînd principalele cărţi, broşuri şi articole din periodice referitoare la istoria economiei româneşti din epoca istorică ce a făcut obiectul cercetării.

Lucrarea, la fel de utilă atît pentru istorici, cît şi pentru economişti, se recomandă de la sine ca o operă valoroasă pentru cei ce doresc să cunoască istoria societăţii româneşti din a doua jumătate a secolului trecut.

D. Rusu

C. BOTEZ şi L. EŞANU: *Uzina mecanică de material rulant din Paşcani, 1869—1969*, Iaşi, 1970, 236 p.

Mult aşteptată de cercetători din domeniul istoriei, economiei, sociologiei şi de locuitori ai oraşului Paşcani, monografia Uzina mecanică de material rulant, prilejuită de centenarul existenţei sale, reprezintă nu numai o realizare în conformitate cu cerinţa ştiinţifică de a pune la îndemîna specialiştilor un valoros material, ci ea marchează încă un moment important în munca de alcătuire de sinteze la nivelul întreprinderilor care au pus cu un secol în urmă bazele activităţii moderne în domeniul transportului feroviar sau în oricare alt domeniu.

Realizarea lucrării pe care o prezentăm a necesitat un mare efort, datorită insuficientelor studii scrise pînă acum în legătură cu această unitate feroviară. Din capul locului trebuie, deci, precizat că autorii şi-au asumat o sarcină foarte dificilă. Învingerea greutăţilor a fost posibilă numai prin investigaţii în biblioteci, dar mai cu seamă în arhivele C.C. al P.C.R., Institutului de studii istorice şi social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R., M.F.A. Rîmnicu-Sărat, Ministerul Muncii, Direcţiei Regionale C.F.R. Iaşi, Uzinei mecanice de material rulant Paşcani, Consiliului popular orăşenesc Paşcani, Comitetului judeţean Iaşi a P.C.R., ca şi în Arhivele statului din Iaşi şi Fălticeni.

În baza unei bogate şi variante documentări, autorii au conceput lucrarea monografică, din punct de vedere structural, în trei mari compartimente: 1) atelierele Paşcani între anii 1869—1944, în care reliefează situaţia economică, socială, demografică şi urbanistică a aşezării în anul înfiinţării atelierelor, apoi evoluţia înregistrată de acestea în diferitele etape ale istoriei patriei; 2) tradiţii revoluţionare ale muncitorilor ceferişti din Paşcani, cu evidenţierea aspectelor organizatorice şi a acţiunilor de luptă desfăşurate de la primele începuturi pînă în anul 1944; 3) activitatea Uzinei mecanice de material rulant în anii regimului democrat popular şi ai perioadei de dezvoltare multilaterală a socialismului, cu care ocazie se pune în lumină lupta întregului personal, în cadrul efortului naţional, de refacere a atelierelor după 23 August 1944, dezvoltarea sa economică şi social-culturală în perioada 1948—1969.